

CZAS PRZEMIAN. 1918–1939

◆ Autorka: Monika Ciosek

Materiał dla nauczycielki/nauczyciela

/

Etap edukacyjny:

szoła podstawowa (klasy VII-VIII), szkoły ponadpodstawowe

Czas trwania: 45 minut

Cele w języku uczenia/uczennicy:

- poprawisz swoje umiejętności z zakresu wyszukiwania w Internecie rzetelnych i sprawdzonych informacji historycznych,
- poznasz zasoby cyfrowe muzeów,
- nauczysz się łączyć fakty i samodzielnie formułować wnioski,
- uzupełnisz i ugruntujesz swoją wiedzę o historii lat 1918–1939.

/

Wskazówki organizacyjne

1. W czasie lekcji uczniowie będą wypełniali karty pracy z zadaniami, które wymagają wyszukiwania informacji w Internecie. Jeżeli to możliwe, pozwól uczniom korzystać z urządzeń mobilnych w jej czasie. Jeżeli to niemożliwe, zaplanuj lekcję tak, żeby tę część mogli wykonać wcześniej w domu.
2. Jeżeli uczniowie będą korzystać z urządzeń mobilnych, poinformuj ich, że będą mogli udostępnić zdjęcia i linki całej klasie w czasie podsumowującej prezentacji, aby wszyscy zapoznali się z omawianymi obiektami.
3. Możesz podzielić klasę na cztery grupy i każdą z nich poprosić o wypełnienie innej karty pracy. Przedstawienie rozwiązań stworzy wielowątkową prezentację dynamicznego rozwoju, przemian oraz problemów II Rzeczypospolitej.
4. Możesz również pracować z całą klasą nad jedną kartą, poświęconą danemu zagadnieniu i porównać wnioski.

CZAS PRZEMIAN. 1918–1939

/

Przebieg ćwiczenia

1

Zapowiedz uczniom, że tematem zajęć będą przemiany społeczne, gospodarcze, polityczne i kulturowe, którym podlegała Polska w dwudziestoleciu międzywojennym.

2

Podziel uczniów na cztery grupy (jeśli chcesz wykorzystać wszystkie karty pracy) lub na trzy, jeżeli pracują tylko z jedną z kart.

3

Zrób krótkie (nie dłuższe niż sześć minut) wprowadzenie/przypomnienie głównych problemów dwudziestolecia międzywojennego.

- Przypomnij uczniom, że życie mieszkańców trzech zaborów różniło się ze względu na odmienny rozwój poszczególnych terenów i że różnice te miały nadal znaczenie w dwudziestoleciu międzywojennym.
- Upewnij się, czy uczniowie wiedzą lub poinformuj, jakie mniejszości narodowe i religijne zamieszkiwały terytorium II Rzeczypospolitej.
- Zapytaj uczniów, czy wiedzą, które popularne obecnie sprzęty i urządzenia były dostępne już w dwudziestoleciu międzywojennym (na przykład rower, radio, aparat fotograficzny, odkurzacz, telefon, kuchenka gazowa, prysznic z ciepłą wodą).

4

Rozdaj karty pracy i ustal czas, w jakim uczniowie mają je uzupełnić. Powiedz uczniom, że mogą podzielić się pracą nad zadaniem pierwszym polegającym na wyszukiwaniu przedmiotów.

5

Pamiętaj, żeby pozostawić czas na prezentację pracy każdej z grup na forum klasy.

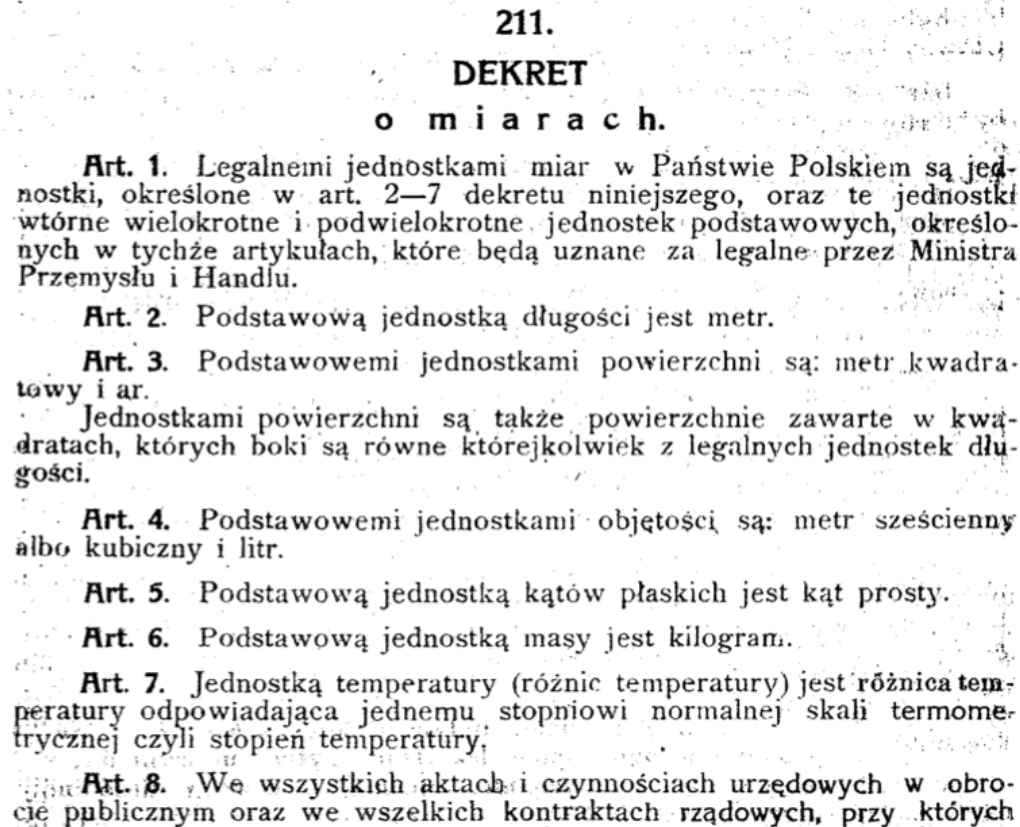

Karta pracy 1

Etap II: Uzupełnienie. Miara zmian

Przeczytajcie fragment *Dekretu o miarach* z 8 maja 1919 roku.

Dekret o miarach (fragment). (Dz.Pr.P.P. 1919 nr 15 poz. 211 za: isap.sejm.gov.pl)

Zapisać hasłowo odpowiedzi na poniższe pytania:

- Czego dotyczy dekret?
- Jakie zmiany wprowadza?
- Dlaczego konieczne było ogłoszenie takiego dekretu?

Karta pracy 1

Etap III: Ciekawostka. Utrwalone w nazwie

Przyjrzyjcie się fragmentowi współczesnej mapy Warszawy.

W aplikacji do nawigacji odnajdźcie ulicę zaznaczoną na niebiesko. Jej nazwa podpowie wam, jaki problem łączy obejrzone przez was obiekty i dekret z Etapu II. Była to przyczyna wielu zmian zapoczątkowanych po 1918 roku. Nazwijcie tę przyczynę.

Karta pracy 2

Dwudziestolecie międzywojenne to czas dynamicznego rozwoju przemysłu i wielkich inwestycji państwowych. Budowane jest miasto i port w Gdyni, rozwija się projekt i budowa Centralnego Okręgu Przemysłowego. Pojawiają się polskie konstrukcje, między innymi samolotowe i szybowcowe. Czy był to również dobry czas do rozwoju indywidualnej przedsiębiorczości i handlu? Czy drobni przedsiębiorcy również mogli skorzystać z rozwoju technologicznego, który właśnie nabierał rozpędu?

Etap I: Poszukiwanie. Nowe technologie

- Odwiedźcie fanpage Muzeum Historii Medycyny i Farmacji Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku. Odnajdźcie tam posty z 26.05.2020 oraz 13.07.2020. Przyjrzyjcie się opakowaniom na zdjęciach.
- W wiarygodnych źródłach internetowych (na przykład na portalu historiaposzukaj.pl) odnajdźcie dodatkowe informacje o przedsiębiorstwach, które wyprodukowały te preparaty. Uzupełnijcie tabelę.

Nazwa firmy	Okres działalności	Specjalizacja	Popularne produkty

Karta pracy 2

Etap II: Uzupełnienie. *Noś je wciąż przy sobie, świetne są w chorobie*

Hitem ówczesnej farmacji w zakresie leczenia bólu był tak zwany proszek z kogutkiem. Odszukajcie w zasobach internetowych zdjęcie jego opakowania (znajdziecie je również na stronie historiaposzukaj.pl).

Przepiszcie poniżej uwagę od producenta znajdującą się na dole etykiety.

O jakim problemie świadczy ten zapis?

Karta pracy 2

Etap III: Ciekawostka. Rozwinąć skrzydła

Pewna popularna do dziś firma borykała się z podobnym problemem, jak producent proszku z kugutkiem już w XIX wieku. Do dziś jej produkty zawierają znak firmowy zarówno na opakowaniach, jak i na samych wyrobach.

Firma ta w dwudziestolecium międzywojennym zdołała dosłownie i w przenośni rozwinąć skrzydła. W 1936 roku spółka zakupiła flotę samochodową, a w 1937 rozwijający prędkość 210 kilometrów na godzinę i mogący pokonać odległość 600 kilometrów bez lądowania i poboru paliwa samolot RWD-13, który otrzymał znaki SP-WDL.

Odwiedźcie stronę Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie i znajdźcie tam fotografie tego samolotu.

Przyjrzyjcie się dokładnie zdjęciom i ustalcie, o jaką firmę chodzi. Zapiszcie jej nazwę.

Jak sądzicie, do czego mógł służyć tej firmie samolot? Zapiszcie hasłowo odpowiedź.

Karta pracy 2

Etap IV: Podsumowanie. *Wolna konkurencja*

Na podstawie historii dwóch firm farmaceutycznych i trzeciej, której nazwę udało wam się odgadnąć, odpowiedzcie na pytania:

	Odpowiedź	Uzasadnienie (lub przykład)
Czy przedsiębiorstwa prywatne mogły w dwudziestoleciu międzywojennym rozwinąć swoją działalność?		
Czy wykorzystywały do produkcji i promocji nowe technologie? Jeśli tak, to jakie?		
Jak firmy mogły ze sobą konkurować i czym zachęcały nowych klientów?		

Zaprezentujcie obiekty, które obejrzelście i opowiedzcie o tym, czego dowiedzieliście się o polskich firmach w dwudziestoleciu międzywojennym. Pamiętajcie o ciekawostkach związanych z promocją i wykorzystywaniem przez firmy nowych technologii.

Karta pracy 3

W okresie międzywojennym ludzie chętnie zrzeszali się w organizacjach. Działalność w organizacji umożliwiała zarówno wspólne spędzanie czasu oraz doskonalenie umiejętności w wybranych dziedzinach oraz kształtowanie patriotycznych postaw, jak i uzyskanie wzajemnego wsparcia zawodowego (w przypadku organizacji branżowych). Chętnie zrzeszano się w organizacjach sportowych, które często prowadziły również działalność turystyczną, wychowawczą i kulturalną.

Etap I: Poszukiwanie. Legitymacje, składki, ćwiczenia

W Cyfrowym Muzeum Podlaskim odnajdźcie zdjęcia:

- 1930 – szkolenie PCK
- 1931 – ćwiczenia Ligi Obrony Przeciwlotniczej i Przeciwgazowej w Białymstoku
- 1934 – legitymacja Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych (TPBPSP)
- 1937–1938 – legitymacja Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej na nazwisko Mamert Wandalli

Wybierzcie **jedną** z organizacji, których dotyczą fotografie, i znajdźcie o niej dodatkowe informacje. Uzupełnijcie tabelę. W ostatniej kolumnie wpiszcie, czy ta organizacja miała oddziały terenowe w waszej okolicy.

Pełna nazwa organizacji i skrót	
Data powstania	
Cele	
Kto mógł zostać członkiem	
Oddziały terenowe (tak/nie)	

Karta pracy 3

Etap II: Uzupełnienie. Podchody nie tylko po polsku
Obejrzyjcie poniższe fotografie.

Biały
Dunajec,
1930

Katowice,
1937

Karta pracy 3

Zapiszcie, jaka – działająca do dziś – organizacja jest na nich przedstawiona.

W II Rzeczypospolitej działały analogiczne organizacje żydowska i ukraińska. Odnajdźcie w Internecie i podajcie ich nazwy.

Jak sądzicie, dlaczego te dwie mniejszości miały w dwudziestoleciu międzywojennym swoje oddzielne organizacje? Zapiszcie swoje pomysły.

Karta pracy 3

Etap III: Ciekawostka. Samolot na chodniku

Odwiedźcie stronę internetową Muzeum Kresów w Lubaczowie. Odnajdźcie eksponat miesiąca z czerwca 2014 roku. Obejrzyjcie zamieszczone tam zdjęcie i przeczytajcie artykuł.

Rozszyfrujcie skrót ZA (odpowiedzi nie znajdziecie w muzealnym opisie obiektu).

Podpowiedź: skrót dotyczy organizacji związanej z Politechniką Lwowską.

Pamiętajcie, że lotnictwo ma też swoje inne określenie.

Odpowiedzcie na pytania:

- Kogo zrzeszała ta organizacja?
- Czemu twórca obiektu uznał ją za tak istotną, że upamiętnił ją wśród znaków ważnych instytucji badawczych i przemysłowych?

Karta pracy 3

Etap IV: Podsumowanie. Dla wspólnego dobra

Czy widzicie jakąś wspólną motywację bądź wspólny cel, który łączył osoby zrzeszone w tych organizacjach? Jak sądzą, dlaczego Polacy tak chętnie wstępowali do różnych organizacji w okresie międzywojennym? Zapiszcie hasłowo swoje odpowiedzi.

Zaprezentujcie poznane organizacje i krótko opowiedzcie o tym, kto mógł do nich należeć i jakie cele łączyły osoby w nich zrzeszone. Przedstawcie swoją odpowiedź na pytanie, dlaczego w dwudziestolecie międzywojennym tak chętnie i licznie wstępowano do różnych organizacji.

Karta pracy 4

„Turysta z Europy Zachodniej podróżujący przed II wojną światową przez Polskę dziwił się skrajnościom cywilizacyjnym. W dużych miastach mógł korzystać z większości znanych sobie ułatwień, ale ruch uliczny był o wiele słabszy. Jeśli podróżował po kraju, miał do dyspozycji punktualne i wygodne koleje, a w latach trzydziestych także samoloty pasażerskie. Jeśli jednak ten sam cudzoziemiec znalazłby się na wsi, to – z wyjątkiem Wielkopolski i Śląska – mógłby odnieść wrażenie podróży wehikułem czasu. Gdyby jeździł samochodem, budziłby sensację. Jeżeli nie miałby takiego pojazdu, byłby skazany na podróż konnym zaprzęgiem, rowerem lub pieszo...”

(Michał Zarychta, Transport, w: Podjąć wyzwanie. II Rzeczpospolita na drodze do nowoczesności, Warszawa 2019)

Etap I: Poszukiwanie. Cała Polska słucha radia

Na stronie historiaposzukaj.pl odnajdźcie w zakładce Obiekty artykuł dotyczący detefonu. Napiszcie, czym był i do czego służył.

Na stronie Muzeum Wsi Lubelskiej odszukajcie możliwość wirtualnego spaceru i odwiedźcie dwór z Żyrzyna. Odnajdźcie tam radio Kosmos i informacje o nim.

Odpowiedzcie na pytania:

- Co łączy oba powyższe obiekty?
- Co je różni?
- Czy te różnice miały znaczenie dla odbiorców?

Karta pracy 4

Etap II: Uzupełnienie. Z tradycją w nowoczesność?

Na stronie Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej odnajdźcie informacje o centryfudze. Wróćcie też do skansenu w Lublinie z poprzedniego etapu i odszukajcie tam postoly. Napiszcie, do czego i komu służyły oba przedmioty.

Wpiszcie, dlaczego waszym zdaniem nadal ich używano?

Karta pracy 4

Etap III: Ciekawostki. *Nie tylko we Lwowie*

Na stronie historiaposzukaj.pl znajdźcie informację o filmie *Będzie lepiej*.

Napiszcie krótko, kim byli Szczepko i Tońcio.

Czy waszym zdaniem audycja *Na wesołej lwowskiej fali* była skierowana do elitarniej publiczności? Uzasadnijcie swoją odpowiedź.

Karta pracy 4

Etap IV: Podsumowanie. Złote czasy radia

Obejrzyjcie raz jeszcze obiekty. Zastanówcie się, które z nich mogły należeć do jednej osoby. Na podstawie poznanych informacji napiszcie, czy w dwudziestoleciu międzywojennym wszyscy mieli równy dostęp do nowoczesnych technologii? Uzasadnijcie swoją odpowiedź.

Zastanówcie się, jak upowszechnienie radia mogło wpływać na życie ludzi. Zapiszcie hasłowo swoje pomysły.

Zaprezentujcie obejrzone obiekty muzealne. Posługując się poznanymi przykładami, powiedzcie:

- Czy wpływ nowych technologii był wszędzie równie odczuwalny?
- Co sprawiło, że w Polsce upowszechnił się dostęp do odbiorników radiowych i audycji?
- Co w życiu ludzi zmieniło upowszechnienie się radia?

Karty pracy. Uwagi dla nauczyciela

/

Karta pracy 1

Hasła łączące obiekty to „zjednoczenie”, „ujednolicenie”. Na podstawie ćwiczenia oraz poszukiwań w Internecie uczniowie powinni zauważyć brak spójności w prawie, systemie miar i wag, kolejnictwie czy umundurowaniu po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. Komentując prezentację, zwróć uwagę uczniów na przyczyny niejednorodności państwa polskiego po 1918 roku oraz fakt, że niektóre regulacje były tworzone przez większość okresu międzywojennego (na przykład prawo karne i cywilne); różnice dotyczyły także mniej uchwytnych spraw, związanych z nierównym rozwojem ekonomicznym, dostępem do edukacji, komunikacji (niejednolita sieć połączeń kolejowych i drogowych) i technologii.

/

Karta pracy 2

Linki do obiektów z Etapu I:

<https://www.facebook.com/umb.muzeum/photos/a.401000810021576/2979818122139819>

<https://www.facebook.com/umb.muzeum/photos/a.401000810021576/2947803108674654>

W poleceniu z Etapu II chodzi o napis na dole opakowań proszku z kogutkiem, który przestrzega przed fałszerstwami produktu. Wprowadzenie znaku kogutka na opakowaniu miało odróżnić produkty prawdziwe od fałszywych. Podobna motywacja przyświecała w XIX wieku właścicielom firmy E. Wedel, dlatego sygnowano jej znakiem całe produkty (torciki, czekolady).

/

Karta pracy 3

W zadaniu dotyczącym chodnika z Muzeum Kresów w Lubaczowie chodzi o Związek Awiatyczny Studentów Politechniki Lwowskiej, którego członkowie rozwijali badania nad konstrukcjami szybowcowymi, a także przyczynili się do założenia Aeroklubu Lwowskiego. Odtworzony znak graficzny można porównać tu <https://www.samolotyplskie.pl/samoloty/2145/126/Politechnika-Lwowska2>.

W zadaniu dotyczącym motywacji licznego wstępowania Polaków do organizacji zwróć uwagę uczniów na: motywacje patriotyczne (chęć wspierania różnych aspektów rozwoju państwa, od militarnych po edukacyjne i naukowe), czas wolny, który można było wykorzystać dla własnej przyjemności i rozwoju oraz wolność zrzeszania się dla osób o innej niż polska narodowości oraz o innej niż przeważająca katolicka przynależności wyznaniowej.

Karty pracy. Uwagi dla nauczyciela

/

Karta pracy 4

W zadaniu, w którym uczniowie mają odpowiedzieć na pytanie o znaczenie różnic między radiem Kosmos a detefonem, zwróć ich uwagę na następujące problemy: źródła zasilania (detefon nie potrzebował zewnętrznego zasilania), dostępność, ale także to, czego można była słuchać. Radio stało się medium bardzo demokratycznym – niezależnie od statusu ekonomicznego wszyscy słuchali tych samych audycji, tej samej muzyki, tych samych programów rozrywkowych.

Zwróć też uwagę uczniów, na to że dostępność do nowych technologii była w Polsce bardzo różna, zależna od miejsca zamieszkania i statusu ekonomicznego. Jedynym szeroko dostępnym osiągnięciem były odbiorniki radiowe; od 1928 roku transmitowano na cały kraj z nadajnika w Warszawie, końcu lat trzydziestych zasięg lokalnych rozgłośni Polskiego Radia pokrywał już większość kraju.

